C/2024/6882

28.11.2024

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Krčenje amazonskega deževnega gozda – posledice za podnebne spremembe in okolje na svetovni ravni ter za podjetja, delavce in prebivalstvo

(mnenje na lastno pobudo)

(C/2024/6882)

Poročevalci: **Josep PUXEU ROCAMORA, Carlos Manuel SIMÕES DA SILVA, John COMER**

Svetovalke	Mercedes BLAZQUEZ GARCIA-IBARROLA (svetovalka poročevalca II. skupine) Emmanuella DOUSSIS (svetovalka poročevalca III. skupine) Marta SCARPATO (svetovalka II. skupine)
Sklep plenarne skupščine	18. 1. 2024
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
Pristojnost	strokovna skupina za zunanje odnose
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	17. 7. 2024
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	19. 9. 2024
Plenarno zasedanje št.	590
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	130/0/1

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je zaskrbljen zaradi povezave med krčenjem amazonskega deževnega gozda in podnebnimi spremembami. Meni, da je treba preučiti, zakaj prihaja do krčenja, da bo mogoče oblikovati učinkovite politike za blažitev podnebnih sprememb, pri tem pa upoštevati nujnost pravičnega prehoda ter človekove, socialne in okoljske pravice lokalnih skupnosti. Podpora malim kmetom in domorodnim skupnostim mora biti osrednji del rešitev za zaščito amazonskega deževnega gozda, mora pa tudi spodbujati trajnostni razvoj in trgovino.

1.2 Cilj tega mnenja je podati pregled stališč EESO o krčenju gozdov in njegovem občutnem vplivu na podnebne spremembe, biotsko raznovrstnost in okolje, tako na svetovni ravni kot v lokalnih skupnostih, vključno s kmeti, podjetji in zlasti domorodnimi ljudstvi.

1.3 Ukrepi za boj proti krčenju gozdov morajo obsegati vse glavne proizvode, pri katerih obstaja tveganje za gozdove. Nujni so tako na strani ponudbe kot povpraševanja ter se morajo nanašati tako na trgovino kot proizvodnjo. O njih se bo treba dogovoriti v pluralističnem partnerstvu, ki mora vključevati proizvajalce in potrošnike zadevnih proizvodov, če želimo, da bo doseglo svoj namen. Za izvajanje bodo potrebni dogovorjeni sistemi za spremljanje, sledljivost in preglednost, tako da bo lahko vsakdo razbral, kateri proizvodi izpolnjujejo zahtevane standarde in kateri jih ne.

1.4 Krepitev sodelovanja z latinskoameriškimi državami je za Evropsko unijo geopolitična, okoljska in geoekonomska nuja. Sodelovati je treba z vsemi državami, ki si delijo amazonski biom, zlasti Brazilijo. V veliki nevarnosti so tudi drugi biomi, ki so kritični z vidika biotske raznovrstnosti, kot so Chaco, Cerrado in Pantanal.

1.5 S podpisom uravnotežene pogodbe o strateškem partnerstvu med Mercosurjem in EU bi nastal stabilen okvir za spodbujanje trgovine, hkrati pa bi bilo poskrbljeno za okoljske in delovne vidike, med drugim boj proti krčenju gozdov. Pogodba mora temeljiti na predpostavki, da se trgovina ne bi smela odvijati na račun okolja ali delovnih pogojev, temveč mora spodbujati trajnostni razvoj. Spodbujati mora tesno povezovanje med obema stranema, sodobne in napredne regionalne vrednostne verige, zniževanje stroškov trgovine in zmanjševanje negotovosti.

1.6 EESO ima lahko podporno vlogo ter predlaga priporočila za krepitev zaupanja, opredeli področja, na katerih lahko EU in Brazilija sodelujeta, ter nudi načine za iskanje sinergije. Ima lahko tudi spodbujevalno vlogo in v skladu s tem razvija tehten dialog s sogovorniki v latinskoameriških državah in krepi zaupanje v to, da je prehod na trajnostno rabo zemljišč lahko korak k večji blaginji.

1.7 EESO nazadnje deluje tudi kot most med evropskimi institucijami in civilno družbo. Organizirana civilna družba, kot je zastopana v EESO, ima pomembno vlogo pri tem, kako EU sodeluje z amazonskimi državami pri zaščiti amazonskega deževnega gozda, pri tem pa spodbuja trajnostni razvoj, trgovino ter podporo pravic malih kmetov in domorodnih skupnosti.

1.8 Ne smemo prezreti kritičnega vpliva, ki ga ima krčenje gozdov na družbo, okolje in podjetja. Brazilija, kjer je največ amazonskega gozda, ima ključno vlogo v boju proti krčenju gozdov in si je kot cilj zastavila, da se do leta 2030 nezakonito krčenje preneha. Nova vlada je z odločnimi ukrepi okoljsko vprašanje postavila v središče svojega političnega programa. Leta 2025 bo v Belému do Paráju potekal podnebni vrh (COP30).

1.9 EESO meni, da je treba ukrepe sprejemati ob upoštevanju suverenosti partnerjev v Latinski Ameriki, preglednosti in nadomestil, saj je ohranjanje tropskih gozdov odgovornost vseh držav, ki imajo prav vse koristi od njihovega obstanka.

1.10 Ukrepi za doseganje teh ciljev zahtevajo novo paradigmo in mehanizme v odnosih med EU in Latinsko Ameriko, ki bodo temeljili na znanstvenih izmenjavah in delitvi znanja. EESO je že pozval k mehanizmu za hitro odzivanje, s katerim bi podprli posameznike in civilno družbo, ki si prizadevajo za zaščito gozdov v EU in zunaj nje, ter pravični prehod k bolj trajnostnim načinom delovanja in praksam za te osebe. Čedalje več kmetov in malih kmetov se povezuje z lokalnimi, evropskimi in mednarodnimi partnerji pri dokumentiranju odgovornih praks v okviru certifikacijskih shem ali krajinskih pobud.

1.11 EESO meni, da je največji izziv za podnebno diplomacijo EU sodelovanje s partnerskimi državami, da bi povečale svoje podnebne ambicije in hkrati podprle najranljivejše. Podnebne spremembe je treba obravnavati kot okoljski in socialni problem, za katerega je treba najti rešitve, ki obravnavajo več izzivov, vključno z bojem proti revščini in neenakosti, nezanesljivo preskrbo s hrano in vodo, izgubo biotske raznovrstnosti in zdravstvenimi krizami.

1.12 EESO se zaveda, da vse države nimajo finančnih in tehnoloških virov ali potrebnih možnosti za krepitev zmogljivosti, da bi sledile podnebnemu prehodu. EU mora prevzeti vodilno vlogo pri zbiranju javnih in zasebnih finančnih sredstev za pomoč partnerskim državam pri obvladovanju učinka evropskega zelenega dogovora z gospodarskega, okoljevarstvenega in socialnega vidika, ki vpliva na načrte za pravični prehod.

2. **Cilj mnenja**

2.1 Cilj tega mnenja je predstaviti splošni pogled EESO na vprašanje krčenja amazonskega deževnega gozda ter poudariti njegov vpliv na podnebne spremembe, biotsko raznovrstnost in svetovno okolje ter posledice za kmetijstvo, podjetja, delavce in lokalne skupnosti. V mnenju so obravnavane tudi posledice medsebojnega učinkovanja krčenja amazonskega deževnega gozda in podnebnih sprememb za gospodarske in trgovinske tokove med Evropsko unijo in Mercosurjem. Namenjeno je predvsem nedavno izvoljenim poslancem Evropskega parlamenta, novi Evropski komisiji in Svetu.

2.2 EESO želi zavzeti institucionalno stališče in ponuditi mnenje organizirane civilne družbe EU o ključni vlogi, ki jo ima amazonski deževni gozd kot dom lokalnih in domorodnih skupnosti pri varovanju biotske raznovrstnosti, blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje, zagotavljanju svetovne proizvodnje hrane ter absorpciji in uravnavanju ogljikovega dioksida. Ohranjanje gozdov prispeva k trajnostnosti kmetijstva ter ohranjanju tal in vode. Boj proti krčenju gozdov bi moral biti usklajen z zahtevami pravičnega prehoda iz Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah iz leta 2015 in evropskega zelenega dogovora iz leta 2019, pri čemer bi bilo treba zagotoviti, da se domorodna ljudstva lahko razvijajo, kakor je določeno s Konvencijo MOD št. 169 o domorodnih in plemenskih ljudstvih v neodvisnih državah.

3. **Splošne ugotovitve**

3.1 Po podatkih Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo in Ekonomske komisije Združenih narodov za Latinsko Ameriko in Karibe svetovne gozdne površine obsegajo 4,06 milijarde hektarjev (ha), pokrivajo 31 % kopenske površine planeta, na njih pa živi polovica vseh vrst. Več kot polovico teh površin (54 %) najdemo v zgolj petih državah: Rusiji, Braziliji (druga najbolj gozdnata), Kanadi, ZDA in Kitajski. Brazilija premore 53,3 % južnoameriških gozdov (497 milijonov ha), vendar je v zadnjih 30 letih izgubila 92,3 milijona ha. (Paragvaj, ki je drugi po vrsti, je izgubil 9,4 milijona ha).

3.2 Med letoma 1990 in 2020 so gozdne površine v Latinski Ameriki in na Karibih ob stalnem zmanjševanju upadle s 53 % na 46 %, izgubljenih pa je bilo 138 milijonov hektarjev, kar predstavlja polovico Argentine. Zgolj krčenje gozdov je povzročilo 11 % emisij toplogrednih plinov. Varstvo tal in njihovih mineralov je bistveno za kmetijske in živinorejske dejavnosti ter preživetje ljudi. Krčenje gozdov vpliva na podnebne spremembe, povzroča dezertifikacijo, erozijo tal, požare, poplave, suše in bolezni, ki jih prenašajo žuželke. Znanstvene študije opozarjajo, da bi lahko Amazonija pri sedanji hitrosti krčenja gozdov do leta 2050 postala savana.

3.3 Kmetijstvo je odvisno od biotske raznovrstnosti, ta pa od gozdov. Več kot 75 % vseh poljščin, ki se uporabljajo za prehrano, je odvisnih od živalskega opraševanja. Industrijski sektorji so odvisni od genske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev, bistvenih za proizvodnjo (zdravila, vključno z antimikrobiki). Več kot polovica BDP je odvisna od narave, vključno s tremi gospodarskimi sektorji (gradbeništvo, kmetijstvo ter hrana in pijača).

3.4 Vse več je dokazov o učinkih podnebnih sprememb na hrano in prehrano. Iz celovite analize Evropske agencije za okolje je razvidno, kako spremembe temperature, padavine, ekstremni vremenski pojavi ter spreminjanje vzorcev škodljivcev in bolezni vplivajo na kmetijstvo in ribištvo ter dodatno širijo okužbe živine.

3.5 Amazonija s 7,4 milijona km^2 obsega 4,9 % svetovnega celinskega območja, kar je približno enako površini EU-27, in zajema dele Bolivije, Brazilije, Kolumbije, Ekvadorja, Gvajane, Peruja, Surinama in Venezuele. V porečju Amazonke najdemo največjo koncentracijo tropskih deževnih gozdov na svetu (885 milijonov ha), od katerih jih je 60 % v Braziliji. Ta država je po biotski raznovrstnosti najbogatejši ekosistem na svetu. Ocenjuje se, da v Amazoniji živi 28 milijonov ljudi, od tega najmanj 400 domorodnih ljudstev, ki govorijo več kot 300 jezikov.

3.6 Satelitski posnetki v okviru projekta satelitskega spremljanja krčenja gozdov v brazilski Amazoniji (PRODES), ki ga izvaja brazilski nacionalni inštitut za vesoljske raziskave (INPE), med letoma 1988 in 2020 jasno kažejo, da so gozdove nadomestili gozdni nasadi (274-odstotno povečanje med letoma 1986 in 2019), kmetijske površine (160 %) in živinorejske (pašne) dejavnosti (v upadu od leta 2000). Industrija pridobivanja nafte, plina in kritičnih mineralov ravno tako močno prispeva h krčenju amazonskega gozda. V letu 2023 je bilo izgubljenih 9 064 km^2 gozdov (28,2-odstotni upad po petih letih povečevanja krčenja). Brazilske regije, ki jih je krčenje gozdov najbolj prizadelo, so Pará, Amazonas in Mato Grosso. Zelo ogroženi so tudi drugi kritični biomi, kot so Chaco, Pantanal in Cerrado (kjer se je krčenje gozdov v letu 2022 povečalo za 25 %, v letu 2023 pa za 3 %).

3.7 Krčenje gozdov ima velik družbeni, gospodarski in okoljski vpliv, Brazilija pa ima tradicionalno vodilno vlogo v boju proti krčenju gozdov in podnebnim spremembam. Na konferenci Združenih narodov o podnebnih spremembah (COP28) leta 2023 v Dubaju so bila okoljska vprašanja in varstvo tropskih gozdov ponovno na samem vrhu dnevnega reda brazilske vlade.

3.8 Brazilski predsednik Luiz Inácio Lula da Silva ter ministrica za okolje in okoljevarstvenica Marina Silva sta potrdila, da se je Brazilija pripravljena boriti proti podnebnim spremembam s prilagoditvijo svojih ciljev in popolno odpravo krčenja gozdov v Amazoniji do leta 2030. To se dogaja ob ravno pravem času, saj bo konferenca COP30, ki bo potekala v Belému do Paráju, v osrčju brazilske Amazonije, zgodovinska priložnost za začetek razprave z novoizvoljenim Evropskim parlamentom.

3.9 Predsednik Lula je znova potrdil svojo zavezanost odpravi nezakonitega krčenja gozdov v Braziliji do leta 2030 z mehanizmi, kot sta nedavno napovedano partnerstvo s skladom Amazon in program Floresta+, v okviru katerih bo občinam izplačanih 730 milijonov brazilskih realov (približno 132 milijonov EUR) za boj proti krčenju in gozdnim požarom v Amazoniji. Ta projekt je del brazilskega akcijskega načrta za preprečevanje in obvladovanje krčenja gozdov v brazilski Amazoniji (PPCDAm), v okviru katerega bo s finančno podporo vzpostavljena povezava z občinami, ki največ prispevajo h krčenju gozdov. V Braziliji 11,6 % zemljišč pripada domorodnim ljudstvom. V preteklem letu in pol je bilo določenih 10 domorodnih ozemelj. Te pobude kažejo, da ponovno obstaja volja za spremembo stanja.

3.10 V brazilskih akcijskih načrtih za obdobje 2023–2027 je poudarek na razširitvi koncesijskega območja zveznih javnih gozdov za do 5 milijonov hektarjev do leta 2027, okrepitvi človeških virov za boj proti krčenju gozdov in uporabi umetne inteligence za daljinsko spremljanje kaznivih dejanj zoper okolje. Ukrepanje temelji predvsem na trajnostnih in gospodarskih alternativah, okoljskem nadzoru in spremljanju, prostorskem načrtovanju in načrtovanju rabe zemljišč ter na zakonodajnih in gospodarskih ukrepih za zajezitev krčenja gozdov, kot je trg ogljika.

3.11 EESO pozdravlja to pozitivno dogajanje in upa, da bodo politike za boj proti krčenju gozdov lahko dosegle pozitiven rezultat ob ustreznem upoštevanju potrebne preglednosti, suverenosti in nadomestil za partnerje iz Latinske Amerike, kar služi skupnemu interesu ohranitve Amazonije. EESO tudi meni, da se ohranjanje gozdov ne bi smelo obravnavati kot odrekanje gospodarski rasti in zanesljivi preskrbi s hrano. Največja težava je, kako varstvo Amazonije ter temeljnih pravic domorodnih ljudstev in lokalnih skupnosti uskladiti z oživitvijo gospodarstva, zmanjševanjem revščine in doseganjem pravičnega prehoda, pri katerem nihče ne bo zapostavljen.

3.12 Deževni gozd zagotavlja preživetje najbolj ranljivim skupinam prebivalstva. Vendar je širše gledano njegov prispevek, ki ga ima kot vir k nacionalnim gospodarstvom podregije, še vedno zelo majhen, in sicer manj kot 2 % BNP, razen v Braziliji, kjer je ocenjen na 5 %. Kljub temu imajo gozdovi v neformalni ekonomiji, zlasti na podeželju in v domorodnih naseljih, ključno vlogo kot glavni vir preživljanja prebivalstva, saj med drugim nudijo hrano, vodo, material za bivališča in druge gozdne dobrine. V tem biomu živi in dela približno 28 milijonov ljudi, ki se morajo preživljati s stabilnimi, dostojnimi in kakovostnimi delovnimi mesti, pri čemer dejavnosti z dodano vrednostjo segajo od agroekologije do novih gospodarskih dejavnosti, povezanih z medicino prihodnosti, za katero je ohranjanje gozdov ključnega pomena. Za njihovo preživetje je treba zagotoviti in ohraniti poštene cene in stabilno zaposlitev.

3.13 Na podlagi tehničnega znanja in znanstvenih dognanj je zato treba vzpostaviti nove odnose med EU in državami amazonske regije, s čimer bi se zoperstavili stranskim učinkom nezakonitih dejavnosti v teh gozdovih, kot so promet s prepovedanimi drogami, sečnja in nezakonito rudarjenje. Mednarodna finančna nadomestila so lahko vir sredstev za participativne raziskave, visokošolsko izobraževanje, ki temelji na novih tehnologijah, in odpiranje prostora za dialog med nosilci odločanja v EU in lokalnimi skupinami, ki trpijo zaradi teh razmer. Dobro izhodišče je dialog med EESO in brazilskim svetom za trajnostni gospodarski in socialni razvoj, ki je bil nedavno ponovno vzpostavljen.

3.14 Program Amazonia+, ki ga je EU nedavno začela izvajati v sodelovanju z južnoameriškimi državami, ki si delijo ta biom, bo temeljil na regionalnih pobudah, ki bodo potekale prek mehanizma za vključevanje lokalnih skupnosti, med njimi domorodnih ljudstev, v upravljanje gozdov in vzpostavljanje okolju prijaznejših dobavnih verig. Poleg tega je mogoče v okviru mehanizmov nadomestil za lokalne skupnosti spodbujati uporabo sredstev iz strategije Global Gateway, da bi ohranjanje gozdov ostalo dobičkonosno. Primer povezovanja napredka in ohranjanja gozdov je sklad za trajne tropske gozdove (ang. Tropical Forest Forever Fund).

3.15 EU že dolgo nosi del odgovornosti za krčenje gozdov, saj porabi znaten delež s tem povezanih proizvodov. Po sprejetju evropskega zelenega dogovora iz leta 2019 in strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 je EU začela dodatno ukrepati. Statistični podatki EU kažejo, da je Evropa ena največjih uvoznic surovin, povezanih s krčenjem gozdov, saj med drugim uvozi 50 % vse kave in 60 % kakava. V študijah za oceno učinka je bilo ocenjeno, da bi poraba teh proizvodov samo v EU do leta 2030 povečala krčenje gozdov za približno 248 000 hektarjev letno. EU se je zavezala, da bo ekosisteme varovala z nadzorom proizvodov, povezanih s krčenjem gozdov, na svojih mejah.

3.16 S tem povezani ukrep je uredba o proizvodih, ki ne povzročajo krčenja gozdov. Ta ureja dajanje proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, na trg EU in njihov izvoz iz EU, in sicer proizvodov, kot so palmovo olje, soja, les, kakav, kava, živina in guma, pri čemer se lahko seznam še razširi. Uredba vzpostavlja tristopenjski sistem za ocenjevanje držav ali njihovih delov po treh kategorijah tveganja, določa mehanizem nadzora in spremljanja ter prenaša nadzorna pooblastila na pristojne organe v državah članicah. Bistvena elementa teh politik bi morala biti obveščanje in varstvo potrošnikov.

3.17 Učinki okoljske zakonodaje EU na obravnavane vrednostne verige so lahko različni in jih je težko predvideti, saj so odvisni od različnih dejavnikov, kot so pripravljenost posamezne vrednostne verige, dostop do tehnologije in financiranja, razvrstitev tveganja posamezne države, odločitve proizvajalcev in trgovcev, elastičnost cen, povpraševanje na drugih trgih izven EU itd. Vpliv na trgovinske tokove je lahko velik, izvoz proizvodov pa se lahko preusmeri na hitreje rastoče trge. Mikro in mala podjetja bodo najbolj ranljiva, saj težko izpolnjujejo zahteve glede sledljivosti in okolja ter krijejo s tem povezane stroške.

3.18 Sporazum med EU in Mercosurjem mora temeljiti na predpostavki, da se trgovina ne bi smela odvijati na račun okolja ali delovnih pogojev, temveč mora spodbujati trajnostni razvoj. EESO poziva, naj se s tem sporazumom zagotovi stabilen okvir za urejanje pravil o trgovinskih tokovih, okoljskih standardih in pravicah delavcev. Gospodarske koristi sporazuma je treba uravnotežiti s socialno in okoljsko razsežnostjo. Poleg tega mora sporazum spodbujati tesno povezovanje med EU in Latinsko Ameriko, razvoj sodobnih in naprednih regionalnih vrednostnih verig, zniževanje stroškov trgovine in zmanjševanje negotovosti. Z geoekonomskega vidika bo EU prva večja trgovinska partnerica, ki bo formalizirala sporazum z Mercosurjem. Podobnega trgovinskega sporazuma nimata niti ZDA niti Kitajska, zato ne smemo spregledati njegovega geopolitičnega, geokoljskega in geoekonomskega pomena.

3.19 Brazilija ima ključno vlogo pri ocenjevanju stanja pri krčenju gozdov, zlasti v brazilski Amazoniji. Ratifikacija sporazuma lahko zagotovi trajnostni razvoj ter stabilen in zanesljiv pravni okvir za izvrševanje okoljske zakonodaje, zlasti v zvezi z bojem proti krčenju gozdov. Hkrati bi bilo treba z njim poskrbeti, da bodo izpolnjene legitimne zahteve civilne družbe, in zagotoviti človekove, socialne in delavske pravice ranljivih akterjev v skladu z mehanizmi, določenimi v temeljnih konvencijah Mednarodne organizacije dela, zlasti tistimi, ki se nanašajo na dostojno delo. Sporazum prinaša tudi priložnosti v smislu sodelovanja za prenos znanja, tehnološkega sodelovanja in krepitve inovacij za latinskoameriška in evropska podjetja.

4. **Posebne ugotovitve**

4.1 EESO je že izrazil zaskrbljenost zaradi gospodarskega in socialnega učinka, ki ga ima izvajanje evropskega zelenega dogovora in zlasti politik EU glede krčenja gozdov. Po drugi strani bodo zmanjševanje revščine ter ustvarjanje in krepitev priložnosti za dostojne možnosti preživljanja, vključno s kakovostnimi delovnimi mesti in naložbami v razvoj podeželskih območij, neposredno vplivali na krčenje gozdov. Navedel je tudi, da je treba pri zmanjševanju krčenja gozdov upoštevati kulturni pomen gozda, zlasti za podeželske in gozdne skupnosti.

4.2 EESO je v mnenju *Zmanjšanje tveganja za krčenje in degradacijo gozdov, ki sta povezana s proizvodi, danimi na trg EU*, poudaril pomen sodelovanja z državami proizvajalkami, da bi EU podprle pri odpravljanju temeljnih vzrokov krčenja gozdov.

4.3 EESO je pozval k mehanizmu za hitro odzivanje za podporo posameznikom in civilni družbi, ki si prizadevajo za zaščito gozdov v EU in zunaj nje. Velika večina kmetov in malih kmetovalcev ne sodeluje pri nezakonitih praksah ali krčenju gozdov. Čedalje več se jih povezuje z lokalnimi, evropskimi in mednarodnimi partnerji pri dokumentiranju odgovornih praks v okviru certifikacijskih shem ali krajinskih pobud. EU mora sodelovati z državami proizvajalkami, da bi podprla pravičen prehod njihovih prebivalcev k bolj trajnostnim načinom delovanja in praksam. Evropska komisija mora nujno ponuditi jasne smernice za reševanje težav, ki jih povzročajo nepravilnosti pri izvajanju uredbe proti krčenju gozdov v Evropski uniji.

4.4 EESO je v mnenju *Podnebna diplomacija EU* navedel, da je največji izziv za podnebno diplomacijo EU sodelovanje s partnerskimi državami, da bi povečale svoje podnebne ambicije in hkrati podprle najranljivejše. EESO je tudi potrdil, da spodbuja celosten pristop. Na podnebne spremembe ne gleda le kot na okoljski problem, za katerega so potrebne tehnične ali vedenjske rešitve, temveč tudi kot na družbeni problem, pri katerem rešitve vključujejo gospodarske, politične, kulturne in institucionalne spremembe. Z nekaterimi od teh rešitev se lahko spremeni družba na načine, ki obravnavajo več izzivov, povezanih s podnebnimi spremembami in krepitvijo odpornosti, vključno z bojem proti revščini in neenakosti, nezanesljivi preskrbi s hrano in vodo, izgubi biotske raznovrstnosti in zdravstveni krizi. Hkrati lahko rešitve za te izzive prispevajo k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje. Zato bi morala biti podnebna diplomacija sestavni del krovne strategije, s katero bi uresničevali zaveze EU za doseganje ciljev OZN za trajnostni razvoj.

4.5 EESO se zaveda, da vse države nimajo finančnih in tehnoloških zmogljivosti ali potrebnih možnosti za krepitev zmogljivosti, da bi sledile podnebnemu prehodu. Zato podpira sporazume med univerzami, s katerimi se med drugim spodbujajo čiste tehnologije in oblikujejo poklicne poti, povezane z zdravim izkoriščanjem gozdov. Na ta način se izboljšujejo zmogljivosti ter znanja in spretnosti. EU bi morala voditi in razvijati infrastrukturne, finančne in upravljavske poti, tako da bi mobilizirala javne in zasebne finančne vire za pomoč partnerskim državam pri obvladovanju vpliva evropskega zelenega dogovora, spodbujanju njihove gospodarske diverzifikacije, oblikovanju načrtov pravičnega prehoda ter podpiranju projektov prilagajanja in obvladovanja tveganj, da bi preprečili in zmanjšali tveganja podnebne ranljivosti.

4.6 EU je nedavno začela izvajati pobudo Global Gateway, ki bo v obdobju 2021–2027 omogočila naložbe v višini 300 milijard EUR. Ta pobuda obravnava ključne svetovne izzive v okviru regionalnega in dvostranskega sodelovanja. Prednostna partnerstva z Latinsko Ameriko in Brazilijo so namenjena predvsem boju proti podnebnim spremembam, spodbujanju energetskega in digitalnega prehoda ter varstvu gozdov. Latinska Amerika ima drugi največji proračun v tej pobudi in bistveno je vedeti, kolikšen delež bo dodeljen projektom, ki vključujejo civilno družbo ali so ji namenjeni. Dvostranski projekti sodelovanja (Amazonia+, Obzorje Evropa, EUROsociAL+, EUROCLIMA+, Green Al Invest itd.) bodo pomagali odpraviti neenakost in doseči pravičen prehod k bolj trajnostnim načinom delovanja.

4.7 EU je odločena, da bo z regionalnim sodelovanjem ublažila učinke izvajanja nedavnih okoljskih predpisov. Zato je vzpostavila Instrument za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa za obdobje 2021–2027. Skupni proračun tega instrumenta znaša 79 milijard EUR, sam instrument pa obsega več orodij, med njimi zlasti Evropski sklad za trajnostni razvoj plus, ki EU omogočajo, da okrepi učinek svojih naložb.

V Bruslju, 19. septembra 2024

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE